

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (devītā palāta)

2023. gada 14. decembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Patērētāju aizsardzība – Direktīva 93/13/EEK –
Negodīgi noteikumi patērētāju līgumos – 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts –
Noteikuma negodīguma konstatēšanas sekas – Ārvalsts valūtā indeksēts hipotekārā aizdevuma
līgums, kurā ietverti negodīgi noteikumi par valūtas maiņas kursu – Līguma spēkā neesamība –
Restitūcijas prasības – Noilguma termiņš

Lietā C-28/22

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Sąd Okręgowy w Warszawie* (Varšavas apgabaltiesa, Polija) iesniegusi ar 2021. gada 19. novembra lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2022. gada 12. janvārī, tiesvedībā

TL,

WE

pret

Getin Noble Bank S.A. likvidatoru, iepriekš – ***Getin Noble Bank S.A.***,

TIESA (devītā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētāja O. Spinjana-Matei [*O. Spineanu-Matei*], tiesneši S. Rodins [*S. Rodin*] (referents) un L. S. Rosi [*L. S. Rossi*],

ģenerālvokāts: E. M. Kolins [A. M. Collins],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko snieguši:

- WE un TL vārdā – *M. Woźniak, radca prawny*,
- *Getin Noble Bank S.A.* likvidatora, iepriekš *Getin Noble Bank S.A.*, vārdā – sākotnēji *L. Hejmej, M. Przygodzka* un *A. Szczęśniak, adwokaci*, pēc tam *M. Pugowski, aplikant radcowski*, un *J. Szewczak* un *Ł. Żak, adwokaci*,

* Tiesvedības valoda – poļu.

- Polijas valdības vārdā – *B. Majczyna* un *S. Żyrek*, pārstāvji,
- Eiropas Komisijas vārdā – *N. Ruiz García* un *A. Szmytkowska*, pārstāvji,

ņemot vērā pēc ģenerāladvokāta uzklaušīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV 1993, L 95, 29. lpp.) 6. panta 1. punktu un 7. panta 1. punktu.
- 2 Šis lūgums iesniegts tiesvedībā starp TL un WE, no vienas puses, un bankas *Getin Noble Bank S.A.* likvidatoru, iepriekš – *Getin Noble Bank S.A.*, no otras puses, par to summu atmaksu, kuras šai bankai samaksātas, pamatojoties uz hipotekārā aizdevuma līgumu, kas atcelts tāpēc, ka tajā ir ietverti negodīgi noteikumi.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Direktīvas 93/13 desmitajā apsvērumā ir teikts:
“tā kā efektīvāku patērētāju aizsardzību var panākt, pieņemot vienveidīgus tiesību aktus negodīgu noteikumu jomā; [..]”.
- 4 Šis direktīvas 6. panta 1. punkts ir formulēts šādi:
“Dalībvalstis nosaka, ka negodīgi noteikumi, kas izmantoti pārdevēja vai piegādātāja ar patērētāju noslēgtā līgumā, atbilstoši savas valsts tiesību aktiem nav saistoši patērētājam un ka līgums ar tādiem pašiem noteikumiem turpina pusēm būt saistošs, ja tas var pastāvēt bez negodīgajiem noteikumiem.”
- 5 Minētās direktīvas 7. panta 1. punktā ir paredzēts:
“Dalībvalstis nodrošina, ka patērētāju un konkurentu interesēs pastāv adekvāti un efektīvi līdzekļi, lai novērstu negodīgu noteikumu ilgstošu izmantošanu pārdevēju vai piegādātāju ar patērētājiem noslēgtos līgumos.”

Polijas tiesības

- 6 1964. gada 23. aprīļa *ustawa – Kodeks cywilny* (Civilkodekss; *Dz. U.*, Nr. 16, 93. poz.) pamatlietai piemērojamās redakcijas (turpmāk tekstā – “Civilkodekss”), 117. pants ir formulēts šādi:
“§1. Atskaitot likumā paredzētos izņēmumus, mantiskiem prasījumiem ir piemērojams noilguma termiņš.

§2. Pēc noilguma termiņa beigām tas, pret kuru vērsts prasījums, var to neizpildīt, ja vien viņš neatsākās no tiesībām atsaukties uz noilgumu. Tomēr tāda atteikšanās no tiesībām atsaukties uz noilgumu, kas notikusi pirms noilguma termiņa beigām, nav spēkā.

§2¹. Pēc noilguma termiņa beigām vairs nav iespējams izvirzīt prasījumu pret patērētāju.”

7 Šā kodeksa 117¹. pantā ir noteikts:

“§1. Izņēmuma gadījumos – ja to prasa taisnīgums – tiesa pēc pušu interešu izsvēršanas var neņemt vērā noilguma termiņa izbeigšanos attiecībā uz prasījumu pret patērētāju.

§2. Īstenojot 1. punktā minētās pilnvaras, tiesai it īpaši jāņem vērā:

1) noilguma termiņa ilgums;

2) laikposms no noilguma termiņa beigām līdz prasījuma izvirzīšanas brīdim;

3) to apstākļu raksturojums, kuru dēļ ar tiesībām apveltītā persona nav izvirzījusi prasījumu, tostarp atbildīgās personas rīcības ietekme uz kavējumu, ko tiesīgā persona ir pieļāvusi prasījuma izvirzīšanā.”

8 Minētā kodeksa redakcijā, kura bija spēkā līdz 2018. gada 8. jūlijam, tā 118. pants bija formulēts šādi:

“Ja speciālā tiesību normā nav noteikts citādi, noilguma termiņš ir desmit gadi, bet prasījumiem par periodiski izpildāmām saistībām un ar uzņēmējdarbību saistītiem prasījumiem – trīs gadi.”

9 Kopš 2018. gada 8. jūlija spēkā esošās Civilkodeksa redakcijas 118. pantā ir noteikts:

“Ja speciālā tiesību normā nav noteikts citādi, noilguma termiņš ir seši gadi, bet prasījumiem par periodiski izpildāmām saistībām un ar uzņēmējdarbību saistītiem prasījumiem – trīs gadi. Tomēr noilguma termiņa beigas iestājas kalendārā gada pēdējā dienā, ja vien noilguma termiņš nav īsāks par diviem gadiem.”

10 Civilkodeksa 120. panta 1. punktā ir noteikts:

“Noilguma termiņš sākas dienā, kad iestājas prasījuma izpildes termiņš. Ja prasījuma izpilde ir atkarīga no tā, vai ar tiesībām apveltītā persona ir veikusi konkrētu darbību, termiņš sākas dienā, kad iestātos prasījuma izpildes termiņš, ja ar tiesībām apveltītā persona būtu veikusi darbību pēc iespējas agrāk.”

11 Šā kodeksa 355. pants ir izteikts šādi:

“§1. Parādniekam ir jārikojas kā krietnam un rūpīgam saimniekam (rūpības pienākums).

§2. Lai noteiktu rūpības pienākumu saistībā ar saimniecisku darbību, ir jāņem vērā šīs darbības profesionālais raksturs.”

12 Minētā kodeksa 385¹. pantā ir noteikts:

“§1. Ar patērētāju noslēgta līguma noteikumi, kuri nav individuāli apspriesti, patērētājam nav saistoši, ja tie viņa tiesības un pienākumus nosaka pretēji labiem tikumiem, acīmredzami

neievērojot viņa intereses (nepieļaujami līguma noteikumi). Šī tiesību norma neattiecas uz noteikumiem, kuros ir noteikti pušu pamatpienākumi, tostarp noteikumi par maksājamo cenu vai atlīdzību, ja tie ir formulēti nepārprotami.

§2. Ja, pamatojoties uz 1. punktu, kāds līguma noteikums patērētājam nav saistošs, līgums turpina būt pusēm saistošs pārējā daļā.

§3. Ar patērētāju noslēgta līguma noteikumi, kas nav individuāli apspriesti, ir tie līguma noteikumi, kuru saturu patērētājs nav varējis konkrēti ietekmēt. It īpaši tas attiecas uz līguma noteikumiem, kuri izriet no tipveida līguma, ko patērētājam ir piedāvājusi otra līgumslēdzēja puse.

§4. Pienākums pierādīt, ka noteikums tika apspriests individuāli, ir tai pusei, kura uz to atsaucas.”

13 Šā paša kodeksa 405. pantā ir paredzēts:

“Tam, kurš bez tiesiska pamata uz citas personas rēķina ir guvis materiālu labumu, ir pienākums izdot labumu natūrā, bet, ja tas nav iespējams, atlīdzināt tā vērtību.”

14 Civilkodeksa 410. pants ir formulēts šādi:

“§1. Iepriekšējo pantu noteikumi ir piemērojami tostarp nepamatota izpildījuma gadījumā.

§2. Izpildījums ir nepamatots, ja personai, kas to veikusi, vispār nebija pienākuma to veikt vai tai nebija pienākuma to veikt attiecībā pret personu, kurai tas ticis veikts, vai ja ir zudis izpildījuma pamats, vai ja izpildījuma mērķis nav sasniegts, vai arī ja tiesiskais darījums, kurā noteikta saistība sniegt izpildījumu, bija spēkā neesošs un nav kļuvis spēkā esošs pēc izpildījuma veikšanas.”

15 Šā kodeksa 455. pantā ir paredzēts:

“Ja saistību izpildes termiņš nav noteikts un neizriet no saistību būtības, saistības ir jāizpilda nekavējoties pēc lūguma parādniekam to izpildīt.”

16 Minētā kodeksa 481. panta 1. punktā ir noteikts:

“Ja parādnieks kavē maksājuma saistību izpildi, kreditors ir tiesīgs prasīt nokavējuma procentus, pat ja kreditoram nav nodarīts nekāds kaitējums un pat ja kavējuma iemesls ir apstākļi, ko parādnieks nevar ietekmēt.”

17 Šā paša kodeksa 496. pantā ir paredzēts:

“Ja pēc līguma izbeigšanas pusēm ir jāatdod izpildījums, katrai no tām ir aizturējuma tiesības līdz brīdim, kad otra puse piedāvā atdot saņemto izpildījumu vai nodrošina atprasījuma tiesības.”

18 Kodeksa 497. pants ir izteikts šādi:

“Iepriekšējais pants *mutatis mutandis* ir piemērojams līguma izbeigšanas vai spēkā neesamības gadījumā.”

- 19 2018. gada 13. aprīļa *ustawa o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw* (Likums, ar ko groza Civilkodeksu un dažus citus likumus; *Dz. U.* 2018, 1104. poz.) 5. panta 1., 3. un 4. punktā ir noteikts:

“1. Šajā [Civilkodeksa] redakcijā izteiktās tiesību normas no šā kodeksa spēkā stāšanās dienas ir piemērojamas prasījumiem, kas radušies pirms šā kodeksa spēkā stāšanās dienas un kas šajā dienā vēl nebija noilguši.

[..]

3. Patērētāja prasījumiem, kuri radušies pirms [Civilkodeksa] spēkā stāšanās dienas, kuri šajā dienā vēl nebija noilguši un kuru noilguma termiņi ir noteikti 118. pantā un 125. panta 1. punktā, piemēro [Civilkodeksa] normas līdzšinējā redakcijā.

4. Noilgušiem prasījumiem pret patērētāju, attiecībā uz kuriem līdz [Civilkodeksa] spēkā stāšanās dienai nav izvirzīts iebildums par noilgumu, ar minēto dienu ir piemērojamas noilguma sekas, kas noteiktas [Civilkodeksa] redakcijā, kura izteikta ar šo likumu.”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 20 2007. gada 7. septembrī TL un WE ar banku, kuras tiesību pārņēmēja ir *Getin Noble Bank*, noslēdza hipotekārā aizdevuma līgumu, kas izteikts Polijas zlotos un indeksēts Šveices frankos (turpmāk tekstā – “aizdevuma līgums”).
- 21 Saskaņā ar šā līguma noteikumiem Polijas zlotos saņemtā aizdevuma summa tika konvertēta Šveices frankos izteiktā summā. Konvertēšanas nolūkā banka piemēroja šīs Šveices franka pirkšanas kursu, kas norādīts tās valūtas maiņas kursu tabulā (turpmāk tekstā – “konvertācijas noteikumi”). TL un WE ikmēneša maksājumi bija jāveic Polijas zlotos, un to summa atbilda Šveices frankos izteiktajam ikmēneša maksājumam.
- 22 2017. gada 27. jūlijā TL un WE nosūtīja *Getin Noble Bank* pretenziju, kurā tie apgalvoja, ka konvertācijas noteikumi ir negodīgi un prasīja šai bankai atmaksāt ikmēneša maksājumus, kurus *Getin Noble Bank* bija saņēmusi uz šo noteikumu pamata.
- 23 2017. gada 28. septembrī TL un WE cēla prasību tiesā, apgalvojot, pirmkārt, ka konvertācijas noteikumi ir prettiesiski un, otrkārt, ka aizdevuma līgums nav spēkā. Tiesvedības laikā attiecīgā tiesa informēja TL un WE, ka gadījumā, ja šie noteikumi tiktu atzīti par prettiesiskiem, līgums tiktu atzīts par spēkā neesošu. Prasītāji pamatlietā tika arī informēti, ka šādā gadījumā viņiem pēc bankas uzaicinājuma nekavējoties būtu jāatmaksā aizdevuma pamatsumma un ka banka viņiem varētu izvirzīt prasījumus par papildu summu samaksu. 2021. gada 12. novembra tiesas sēdē TL un WE apstiprināja savu vēlmi neaizstāt minētos noteikumus un neatstāt spēkā minēto līgumu.
- 24 Ar 2021. gada 19. novembra starpspriedumu, kas nav galīgs, aizdevuma līgums tika atzīts par spēkā neesošu.
- 25 2021. gada 9. jūlijā TL un WE saņēma *Getin Noble Bank* paziņojumu, ka šī banka izmanto savas tiesības aizturēt izpildījumu, kas, iespējams, pienākas TL un WE, līdz tie minētajai bankai piedāvā atdot par to saņemto pretizpildījumu, proti, aizdevuma summu, ko banka to rīcībā nodevusi saskaņā ar aizdevuma līgumu, vai arī nodrošināt atprasījuma tiesības attiecībā uz šo summu.

- 26 *Getin Noble Bank* izvirzīja iebildi pret aizturējumu, kura izriet no restitūcijas prasības, ko tā var celt pret prasītājiem pamatlietā, lai atprasītu līdzekļus, kas tiem pārskaitīti, izpildot aizdevuma līgumu. Taču šādas iebildes iedarbīgums ir atkarīgs no tā, vai šai prasībai ir iestājies noilgums.
- 27 TL un WE apgalvo, ka *Getin Noble Bank* prasījumu noilguma termiņš sākās dienā, kad *Getin Noble Bank* saņēma šā sprieduma 22. punktā minēto pretenziju, vai dienā, kad tai tika paziņota šā sprieduma 23. punktā minētā prasība. Prasītāji pamatlietā uzskata, ka šiem prasījumiem 2020. gadā esot iestājies noilgums, jo abi notikumi norisinājās 2017. gadā.
- 28 *Getin Noble Bank* apgalvo, ka tās prasījumu noilguma termiņš vēl nav sācies. Tā uzskata, ka šis termiņš sākās dienā, kad tiesa pieņēma galīgo nolēmumu strīdā par konvertācijas noteikumu iedarbīgumu un aizdevuma līguma spēkā esamību.
- 29 *Sąd Okręgowy w Warszawie* (Varšavas apgabaltiesa, Polija), kas ir iesniedzējtiesa, informē Tiesu, ka saskaņā ar *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa, Polija) 2021. gada 7. maija rezolūciju, pirmkārt, negodīgs noteikums *ipso jure* jau no paša sākuma ir neiedarbīgs un, otrkārt, patērētājs saprātīgā termiņā var izlemt, vai dot savu piekrišanu šim noteikumam gan tiesvedībā, gan ārpustiesas procesā, ar nosacījumu, ka viņš ir pilnībā informēts par tiesiskajām sekām, kas var izrietēt no minētā noteikuma galīga neiedarbīguma, tostarp par sekām, kuras izriet no attiecīgā līguma iespējamās vēlākas atcelšanas. Ja pienācīgi informēts patērētājs atsakās dot savu piekrišanu attiecīgajam negodīgajam noteikumam, tas zaudējot spēku.
- 30 Iesniedzējtiesa uzskata, ka šādas interpretācijas sekas ir tādas, ka no dienas, kad attiecīgais patērētājs nolemj nepieņemt šādam noteikumam, bez kura attiecīgais līgums nevar turpināt pastāvēt, vai no šā saprātīgā termiņa beigām līgums kļūst galīgi spēkā neesošs vai – ja ir izpildīti nosacījumi, lai tas varētu tikt saglabāts, piemērojot dispozitīvu tiesisko regulējumu, – tas šā tiesiskā regulējuma veidolā stājas spēkā retroaktīvi.
- 31 Šajā ziņā iesniedzējtiesa uzskata, ka šīs interpretācijas piemērošana rada zināmas problēmas. Proti, papildus tam, ka attiecīgajam patērētājam ir jāpauž sava griba apstrīdēt attiecīgos negodīgos noteikumus un sākt tiesvedību, no minētās interpretācijas skaidri neizriet arī tas, kurā datumā sākas noilguma termiņi. Lai gan minētā tiesa uzskata, ka šie termiņi ir atrodamī vispārējās Polijas tiesību normās, tā tomēr šaubās par šo tiesību normu saderību ar Direktīvu 93/13.
- 32 Turklāt iesniedzējtiesa uzskata, ka ir jāprecizē 2021. gada 29. aprīļa sprieduma *Bank BPH* (C-19/20, EU:C:2021:341) tvērums. Šajā ziņā minētā tiesa lūdz Tiesu precizēt, vai pienākums informēt patērētāju par negodīgu līguma noteikumu neiedarbīguma sekām var ietekmēt restitūcijas prasījumus, kas izvirzīti pēc šā līguma atcelšanas. Iesniedzējtiesa uzskata, ka no Tiesas judikatūras, šķiet, izriet, ka līguma noteikuma negodīguma konstatēšana nozīmē ne tikai to, ka patērētājam šis noteikums nav saistošs, bet arī to, ka viņam ir tiesības uz restitūciju, kuru tvērums nevar būt atkarīgs no papildu paziņojumiem.
- 33 Iesniedzējtiesai ir šaubas, vai Direktīva 93/13 ietekmē Polijas tiesību normas par noilguma termiņiem. Šajā ziņā minētā tiesa norāda, ka Polijas tiesībās, pirmkārt, saistībām atmaksāt nepamatoti saņemtu izpildījumu iestājas izpildes termiņš, ja attiecīgā izpildījuma parādniēks pēc aicinājuma saņemšanas nav to nekavējoties sniedzis, un, otrkārt, ja prasījuma izpildāmība ir atkarīga no tā, vai ar tiesībām apveltītā persona ir veikusi konkrētu darbību, tad termiņš sākas dienā, kad iestātos prasījuma izpildes termiņš, ja ar tiesībām apveltītā persona būtu veikusi darbību pēc iespējas agrāk. Minētā tiesa precizē, ka tas ir jāsaprot tādējādi, ka šādas prasības noilguma termiņš sākas datumā, kurš nav precīzi noteikts, bet ir atkarīgs no laika, kas pagājis no

dienas, kad ir veikts nepamatotais izpildījums – tādā veidā tiek sniegta iespēja: pirmkārt, izpildījumu veikušajai aicināt izpildījuma saņēmēju to atdot atpakaļ, otrkārt, šai personai šo aicinājumu darīt zināmu šim saņēmējam un, treškārt, saņēmējam “nekavējoties” atdot atpakaļ šo izpildījumu.

- 34 Taču iesniedzējtiesa šaubās par to, vai *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa) sniegtā šo normu interpretācija atbilst Savienības tiesībām. Šajā ziņā iesniedzējtiesa norāda, ka saskaņā ar šo interpretāciju noilguma termiņš prasībai par nepamatota izpildījuma atprasījumu, kas pārdevējam vai piegādātājam ir tāda līguma spēkā neesamības dēļ, kurš saistīts ar tā noteikuma negodīgumu, var sākties tikai pēc tam, kad attiecīgais līgums ir kļuvis galīgi neiedarbīgs. Taču šis līgums esot bijis provizoriski neiedarbīgs līdz brīdim, kad attiecīgais patērētājs to izbeidz, un to viņš jebkurā brīdī varot darīt – vai nu piekristot, ka viņam šis noteikums ir saistošs, vai arī atsakoties to atzīt par saistošu. Attiecībā uz noilguma termiņu nepamatota izpildījuma atprasījuma prasībai, kuru šis patērētājs ir tiesīgs celt, iesniedzējtiesa precizē, ka šis termiņš nevar sākties, kamēr minētais patērētājs nav uzzinājis vai tam saprātīgi būtu bijis jāzina par minētā noteikuma negodīgumu.
- 35 Iesniedzējtiesa uzskata, ka, lai gan noilguma termiņa sākums pārdevēja vai piegādātāja prasībai par nepamatota izpildījuma atprasījumu ir atkarīgs no patērētāja aktīvas rīcības, tomēr pārdevējs vai piegādātājs var tikt atbrīvots no jebkādas atbildības par līgumā ietvertiem negodīgiem noteikumiem, ja patērētājs neveic nekādu rīcību, lai apstrīdētu šo līgumu un īstenotu savas tiesības. Iesniedzējtiesai šķiet, ka šī interpretācija ir pretrunā Direktīvai 93/13, jo pārdevējs vai piegādātājs – zinādams, ka patērētājs var zaudēt savu prasījumu tā noilguma dēļ, – netiktu atturēts no negodīgu noteikumu iekļaušanas līgumos un turklāt viņš tiktu ne vien mudināts piemērot šādus noteikumus, bet arī turpināt šo līgumu izpildi, gūstot labumu no tā, ka patērētājs ne vienmēr zina un apzinās savas tiesības.
- 36 Turklāt iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai ar Direktīvu 93/13 ir saderīgas patērētājam noteiktās papildu prasības, kas saistītas ar nepieciešamību viņam papildus skaidri definētiem prasījumiem iesniegt paziņojumu, ka viņš apzinās attiecīgo negodīgo līguma noteikumu apstrīdēšanas sekas. Tomēr, ja patērētājs pieprasa atprasījumu ārpus tiesas kārtībā, pārdevējs vai piegādātājs, kuram ir adresēts šāds pieprasījums, nevarētu būt drošs, ka patērētājs ir ticis pienācīgi informēts par attiecīgā līguma atcelšanas sekām, kā prasīts Savienības tiesībās. Iesniedzējtiesa, šķiet, uzskata, ka no šāda konstatējuma izriet, ka patērētājam papildus pretenzijai ir jāsniedz papildu paziņojumi un pat jāgādā, lai šī pretenzija tiktu pārbaudīta tiesas procesā.
- 37 Šajā ziņā iesniedzējtiesa precizē, ka tiesvedības gaitā šāda paziņojuma neesamība var tikt aizstāta ar to, ka lietu izskatošā tiesa ievēro pienākumu informēt attiecīgo patērētāju par šīm sekām, un ar to, ka tiek saglabātas patērētāja prasījuma tiesības uz restitūciju.
- 38 Iesniedzējtiesas ieskatā, secinājums, kuru Tiesa izdarījusi 2021. gada 29. aprīļa spriedumā *Bank BPH (C-19/20, EU:C:2021:341)* un saskaņā ar kuru valsts tiesai, konstatējot negodīgu noteikumu pārdevēja vai piegādātāja ar patērētāju noslēgtā līgumā, jāinformē patērētājs par šā līguma atcelšanas sekām neatkarīgi no tā, vai patērētāju pārstāv profesionāls pārstāvis, ir attiecināms tikai uz tādiem faktiskajiem apstākļiem, kādi tika aplūkoti lietā, kurā taisīts šis spriedums, proti, kad attiecīgā valsts tiesa pēc savas ierosmes ir pārbaudījusi minētā līguma spēkā esamību. Iesniedzējtiesa uzskata, ka plaša šā secinājuma interpretācija neatbilstu patērētāju tiesību aizsardzības sistēmai, kura esot balstīta uz principu, ka samērā informēts, uzmanīgs un apdomīgs vidusmēra patērētājs ir jāaizsargā, taču nav “jāprasa atsevišķi pārbaudīt patērētāja zināšanas, lai konstatētu, ka viņa paziņojums ir radījis paredzētās sekas”.

- 39 Turklāt *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa) sniegtās interpretācijas sekas esot arī tādas, ka pārdevējs vai piegādātājs saistību neizpildes situācijā ir vienīgi datumā, kad spriedums, ar kuru konstatēta līguma spēkā neesamība negodīgu noteikumu dēļ, kļūst galīgs, bet tādējādi tiek izslēgtas attiecīgā patērētāja tiesības uz procentu maksājumu par laikposmu no atmaksas pieprasījuma iesniegšanas dienas līdz dienai, kad šis spriedums kļūst galīgs. Tas, pārkāpjot Direktīvu 93/13, mudinātu pārdevējus un piegādātājus sistemātiski noraidīt šādus pieprasījumus, paļaujoties uz apstākli, ka, pirmkārt, daži patērētāji atteiksies īstenot savas tiesības tiesā un, ka, otrkārt, pat ja daži patērētāji celtu prasības tiesā, attiecīgajiem pārdevējiem vai piegādātājiem nerastos praktiskās sekas, kuras izriet no kavēta maksājuma.
- 40 Iesniedzējtiesai ir arī šaubas, vai līguma galīgā nesaistošā rakstura pakārtošana nosacījumam, ka tiesa galīgi izbeidz strīdu par šā līguma noteikumu negodīgumu, neizraisītu būtisku attiecīgā patērētāja stāvokļa pasliktināšanos, kas varētu apdraudēt Direktīvas 93/13 mērķu sasniegšanu.
- 41 Pieņemot, ka Direktīvai 93/13 nav pretrunā tas, ka līguma spēkā neesamības sekas rodas tikai pēc tam, kad attiecīgais patērētājs ir izteicis paziņojumu, saskaņā ar kuru tas ir ticis pilnībā informēts par sekām, kādas izriet no šīs spēkā neesamības, iesniedzējtiesa šaubās, vai šajā direktīvā ir noteikts, ka pārdevējam vai piegādātājam, kuram ir iesniegts atprasījuma pieprasījums, pēc savas iniciatīvas ir jāpārbauda, vai attiecīgais patērētājs apzinās šīs sekas.
- 42 Šajā ziņā iesniedzējtiesa norāda, ka Polijas tiesībās pārdevēja vai piegādātāja prasījumu, kas izriet no līguma spēkā neesamības, noilguma termiņa sākums ir atkarīgs no brīža, kad tas būtu varējis aicināt attiecīgo patērētāju atdot atpakaļ attiecīgo izpildījumu. Tā uzskata, ka, lai gan ir atzīts, ka negodīgu līguma noteikumu vienpusējs neiedarbīgums rada šķērslī šādam aicinājumam, rodas jautājums, vai pārdevējam vai piegādātājam ir jāpārbauda patērētāja viņam adresētā aicinājuma iedarbīgumu, it īpaši sniedzot paskaidrojumus par abpusējām saistībām un tiesībām līguma atcelšanas gadījumā.
- 43 Gadījumā, ja noilguma termiņa sākumu pārdevēja vai piegādātāja prasījumiem, kas saistīti ar līguma spēkā neesamību, varētu padarīt atkarīgu no jebkāda notikuma, kas norisinājies pēc tam, kad šis pārdevējs vai piegādātājs ir saņēmis attiecīgā patērētāja restitūcijas pieprasījumu vai jebkādu iebildumu pret attiecīgā līguma iedarbīgumu vai tiesiskumu, minētā tiesa izvirza jautājumu par šāda risinājuma saderību ar Direktīvu 93/13, ņemot vērā, ka Polijas tiesībās šis termiņš sākas tikai tad, kad līgums ir galīgi atcelts.
- 44 Turklāt iesniedzējtiesai ir šaubas, vai situācija, kurā pret pārdevēju vai piegādātāju vēršties patērētāja restitūcijas prasījumiem ir iestājies noilgums, – neatkarīgi no tā, vai noilgums ir iestājies attiecīgā pārdevēja vai piegādātāja restitūcijas prasījumiem – atbilst Direktīvai 93/13, ņemot vērā, ka rezultātā šiem prasījumiem varētu būt iestājies noilgums, pirms šis pārdevējs vai piegādātājs atsaucas uz savām aizturējuma tiesībām attiecībā uz visu izpildījumu, ko tas ir sniedzis šim patērētājam. Šādā gadījumā tas, vai pārdevējs vai piegādātājs daļēji atdod patērētāja sniegto izpildījumu, būtu atkarīgs no tā, vai patērētājs piedāvā atdot visu izpildījumu, ko viņš saņēmis no šā pārdevēja vai piegādātāja.
- 45 Iesniedzējtiesa jautā, vai atzīt, ka pārdevējs vai piegādātājs nepilda savas saistības nevis no brīža, kad tam tiek lūgts atmaksāt nepamatoti veikto izpildījumu, bet tikai no brīža, kad ir konstatēts, ka attiecīgais patērētājs zina par attiecīgā līguma spēkā neesamības sekām un atsakās no aizsardzības pret šīm sekām, būtu saderīgi ar Direktīvu 93/13. Šādas interpretācijas sekas būtu tādas, ka patērētājam tiktu liegtas viņa tiesības uz nokavējuma procentiem par laikposmu, kas, ņemot vērā tiesvedības ilgumu, varētu būt vairāki gadi.

- 46 Minētā tiesa informē Tiesu, ka saskaņā ar Polijas tiesību interpretāciju, kuru Polijas tiesas parasti akceptē, tas, ka parādnieks izmanto savas aizturējuma tiesības, izbeidz kavējuma stāvokli. Apstākļi, ka parādnieks nav izpildījis savas saistības, esot pienākuma maksāt nokavējuma procentus priekšnoteikums. Tādējādi šī interpretācija esot balstīta uz principu, ka attiecīgais parādnieks ir gatavs izpildei, taču viņam ir tiesības, kuras viņš var izmantot pret savu kreditoru, lai atbrīvotos no pienākuma nekavējoties izpildīt savas saistības.
- 47 Strīdos par tiesībām, kuras izriet no Direktīvas 93/13, tādi pārdevēji vai piegādātāji kā atbildētāja pamatlietā apstrīdot patērētāju prasījumu pamatotību un līdz ar to neesot gatavi tiem atdot attiecīgo izpildījumu. Iesniedzējtiesa pauž nopietnas šaubas, vai veids, kādā Polijas tiesas interpretē Polijas tiesību normas par noilguma termiņiem, ir saderīgs ar Direktīvu 93/13, jo šādas interpretācijas sekas esot tādas, ka pārdevēji vai piegādātāji noraida likumīgās patērētāju prasības un tie tiek atbrīvoti no atbildības par attiecīgo līdzekļu nepamatotu izmantošanu, kā arī to novēlotu atdošanu attiecīgajiem patērētājiem.
- 48 Šajos apstākļos *Sąd Okręgowy w Warszawie* (Varšavas apgabaltiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
- “1) Vai ar [Direktīvas 93/13] 6. panta 1. punktu un 7. panta 1. punktu ir saderīga tāda valsts tiesiskā regulējuma interpretācija, saskaņā ar kuru gadījumā, ja pēc negodīgu līguma noteikumu izslēgšanas līgums nevar palikt spēkā, pārdevēja vai piegādātāja restitūcijas prasījumu noilguma termiņa sākums ir atkarīgs no šādiem notikumiem:
- a) patērētājs izvirza prasījumu vai iebildumu par negodīgiem līguma noteikumiem vai tiesa, rīkojoties pēc savas ierosmes, sniedz informāciju par iespēju konstatēt negodīgus līguma noteikumus, vai
 - b) patērētājs sniedz paziņojumu, ka viņš ir saņēmis izsmeļošu informāciju par sekām (juridiskajām sekām), kuras ir saistītas ar līguma atzīšanu par spēkā neesošu, tostarp, informāciju par iespēju, ka pārdevējs vai piegādātājs izvirzīs restitūcijas prasījumus, un par šo prasījumu apjomu, vai
 - c) tiesas procesā ir pārbaudīts, ka patērētājs ir informēts (viņš apzinās), kādas ir līguma spēkā neesamības sekas (juridiskās sekas), vai tiesas viņam sniedz informāciju par šādām sekām, vai
 - d) tiesa ir pasludinājusi galīgo spriedumu strīdā starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju?
- 2) Vai ar [Direktīvas 93/13] 6. panta 1. punktu un 7. panta 1. punktu ir saderīga tāda valsts tiesiskā regulējuma interpretācija, ka gadījumā, ja pēc negodīgu līguma noteikumu izslēgšanas līgums nevar palikt spēkā, pārdevējam vai piegādātājam, attiecībā pret ko patērētājs ir izvirzījis prasījumus, kuri saistīti ar negodīgu līguma noteikumu izmantošanu, nav pienākuma pašam rīkoties, lai pārbaudītu, vai patērētājs apzinās negodīgu līguma noteikumu izslēgšanas vai līguma tālākas spēkā neesamības sekas?
- 3) Vai ar [Direktīvas 93/13] 6. panta 1. punktu un 7. panta 1. punktu ir saderīga tāda valsts tiesiskā regulējuma interpretācija, kas gadījumā, ja pēc negodīgu līguma noteikumu izslēgšanas līgums nevar palikt spēkā, paredz, ka patērētāja restitūcijas prasījuma noilguma termiņš sākas pirms pārdevēja vai piegādātāja restitūcijas prasījuma noilguma termiņa sākuma?

- 4) Vai ar [Direktīvas 93/13] 7. panta 1. punktu ir saderīga tāda valsts tiesiskā regulējuma interpretācija, kas gadījumā, ja pēc negodīgu līguma noteikumu izslēgšanas līgums nevar palikt spēkā, paredz, ka pārdevējam vai piegādātājam ir tiesības atmaksāt no patērētāja saņemtus maksājumus atkarībā no tā, vai vienlaicīgi patērētājs ir piedāvājis atmaksāt no pārdevēja vai piegādātāja saņemtus maksājumus vai patērētājs ir sniedzis šādas atmaksas nodrošinājumu, turklāt nosakot, ka no patērētāja saņemamajā summā netiks iekļautas noilgušu prasījumu par atmaksu summas?
- 5) Vai [Direktīvas 93/13] 7. panta 1. punktu ir saderīga tāda valsts tiesiskā regulējuma interpretācija, atbilstoši kurai gadījumā, ja pēc negodīgu līguma noteikumu izslēgšanas līgums nevar palikt spēkā, patērētājam nav tiesību uz nokavējuma procentiem daļā vai pilnībā par laiku no brīža, kad pārdevējs vai piegādātājs saņēma līgumu atmaksāt maksājumus – šajā gadījumā, kad pārdevējs vai piegādātājs izmantoja ceturtajā prejudiciālajā jautājumā minētās tiesības?”

Par Tiesas kompetenci

- 49 *Getin Noble Bank* apgalvo, ka lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu mērķis būtībā ir no Tiesas saņemt Polijas tiesību normu interpretāciju, taču tas neietilpstot tās kompetencē.
- 50 Šajā ziņā jānorāda, ka *Getin Noble Bank* izvirzītais arguments ir balstīts uz kļūdainu premisu, saskaņā ar kuru tas, kā dalībvalstis īsteno savas tiesības noteikt kārtību, kādā tiek konstatēts līgumā ietverta noteikuma negodīgums un materializējas šīs konstatācijas konkrētās juridiskās sekas, neietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 21. decembris, *Gutiérrez Naranjo* u.c., C-154/15, C-307/15 un C-308/15, EU:C:2016:980, 66. punkts).
- 51 Proti, Tiesa jau ir nospriedusi, ka ar Direktīvā 93/13 patērētājiem garantētās aizsardzības noteikšanu valsts tiesībās nebūtu grozāms šis aizsardzības apjoms un tātad būtība un tādējādi apdraudēta šīs aizsardzības efektivitātes pastiprināšana, pieņemot vienveidīgus tiesību aktus negodīgu noteikumu jomā, ko, kā norādīts šīs direktīvas desmitajā apsvērumā, ir vēlējies Eiropas Savienības likumdevējs (spriedums, 2023. gada 15. jūnijs, *Bank M.* (Līguma spēkā neesamības sekas), C-520/21, EU:C:2023:478, 60. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 52 Ciktāl *Getin Noble Bank* izvirzītais arguments attiecas uz pirmo prejudiciālo jautājumu un to, ka šajā jautājumā neesot precizēts, kura no šā jautājuma a)–d) punktā minētajām Polijas tiesību interpretācijām ir tā, kas izvēlēta Polijas tiesību sistēmā, ir jānorāda, pirmkārt, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, lai gan uz jautājumiem par Savienības tiesību interpretāciju – kurus valsts tiesa uzdevusi pašas identificētā tiesiskā regulējuma un faktisko apstākļu kontekstā un kuru precizitāte Tiesai nav jāpārbauda – attiecas nozīmīguma prezumpcija, tomēr LESD 267. pantā noteiktā procedūra ir Tiesas un valsts tiesu sadarbības instruments, kura ietvaros pirmā sniedz otrajām tādas šo tiesību interpretācijas norādes, kas tām ir nepieciešamas, lai atrisinātu izskatāmās lietas. Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatojums nav konsultatīvu atzinumu sniegšana par vispārīgiem vai hipotētiskiem jautājumiem, bet gan nepieciešamība faktiski atrisināt strīdu. Kā izriet no LESD 267. panta formulējuma, lūgtajam prejudiciālajam nolēmumam ir jābūt “vajadzīgam”, lai iesniedzējtiesa varētu “sniegt spriedumu” lietā, kuru tā izskata (rīkojums, 2022. gada 7. aprīlis, J.P., C-521/20, EU:C:2022:293, 17. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 53 Otrkārt, ar LESD 267. pantu izveidotajā procedūrā Tiesas kompetencē nav lemt nedz par valsts normatīvo un administratīvo aktu interpretāciju, nedz par šādu tiesību aktu atbilstību Savienības tiesībām. Proti, saskaņā ar pastāvīgo judikatūru saistībā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam Tiesa var interpretēt vienīgi Savienības tiesības Savienībai piešķirtās kompetences robežās (rikojums, 2022. gada 10. janvāris, *Anatecor*, C-400/21, EU:C:2022:30, 13. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 54 Tomēr Tiesai – ja jautājumi ir neatbilstoši formulēti vai pārsniedz tai LESD 267. pantā noteikto funkciju robežas – no visas valsts tiesas sniegtās informācijas, tostarp no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatojuma, ir jāizdala tie Savienības tiesību elementi, kuriem, ņemot vērā strīda priekšmetu, ir nepieciešama interpretācija (šajā nozīmē skat. rikojumu, 2022. gada 10. janvāris, *Anatecor*, C-400/21, EU:C:2022:30, 15. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 55 Šajā gadījumā no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, pirmām kārtām, ka *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa) 2021. gada 7. maija rezolūcijā ir sniegusi tādu Polijas tiesību interpretāciju, saskaņā ar ko no hipotekārā aizdevuma līguma, kurā ir ietverti negodīgi noteikumi, spēkā neesamības izrietošu pārdevēja vai piegādātāja prasījumu noilguma termiņš sākas tikai tad, kad šis līgums kļūst galīgi neiedarbīgs vai kad spriedums, ar ko konstatēta minētā līguma spēkā neesamība, kļūst galīgs.
- 56 Otrām kārtām, ņemot vērā iesniedzējtiesas šaubas par šīs valsts tiesību interpretācijas saderību ar Direktīvu 93/13 attiecībā uz noilguma termiņa sākumu restitūcijas prasībām, kas izriet no līguma spēkā neesamības šajā līgumā iekļauto negodīgo noteikumu dēļ, iesniedzējtiesa nelūdz Tiesai pašai interpretēt valsts tiesības, bet gan norāda dažādus iespējamus šā termiņa sākumpunktus un būtībā jautā Tiesai, vai Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj šādas iespējamības.
- 57 Tāpēc nevar piekrist, ka pirmais jautājums attiecas uz Polijas tiesību interpretāciju un tādēļ *Getin Noble Bank* arguments par Tiesas kompetences neesamību ir jānoraida.
- 58 No iepriekš izklāstīta izriet, ka Tiesas kompetencē ir lemt par šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo un trešo prejudiciālo jautājumu

- 59 Ar pirmo un trešo jautājumu, kuri jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts, lasot tos efektivitātes principa gaismā, ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu tiesas veiktu valsts tiesību interpretāciju, saskaņā ar kuru pēc pārdevēja vai piegādātāja ar patērētāju noslēgta hipotekārā aizdevuma līguma atcelšanas šajā līgumā ietverti negodīgi noteikumu dēļ noilguma termiņš šā pārdevēja vai piegādātāja prasījumiem, kuri izriet no minētā līguma spēkā neesamības, sākas tikai no dienas, kad šis līgums kļūst galīgi neiedarbīgs, kaut arī noilguma termiņš šā patērētāja prasījumiem, kas izriet no šā paša līguma spēkā neesamības, sākas no dienas, kurā patērētājs ir uzzinājis vai tam saprātīgi vajadzēja zināt par līguma noteikuma negodīgumu, kas izraisa šo spēkā neesamību.

- 60 Pirmām kārtām, jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, tā kā šajā jautājumā nav specifiska Savienības tiesiskā regulējuma, Direktīvā 93/13 paredzētā patērētāju aizsardzības īstenošanas noteikumi saskaņā ar dalībvalstu procesuālās autonomijas principu ir dalībvalstu tiesību sistēmās regulējams jautājums. Tomēr šie noteikumi nedrīkst būt mazāk labvēlīgi par tiem, kuri regulē līdzīgas valsts tiesībām pakļautas situācijas (līdzvērtības princips), un tie nedrīkst padarīt praktiski neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtināt to tiesību īstenošanu, kas ir piešķirtas Savienības tiesībās (efektivitātes princips) (spriedums, 2022. gada 8. septembris, D.B.P. u.c. (Ārvalsts valūtā izteikts hipotekārais kredīts), no C-80/21 līdz C-82/21, EU:C:2022:646, 86. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 61 Otrām kārtām, attiecībā uz efektivitātes principu jānorāda, ka katrs gadījums, kad rodas jautājums, vai valsts procesuālo tiesību norma nepadara praktiski neiespējamu vai pārmērīgi neapgrūtinā Savienības tiesību piemērošanu, ir jāizvērtē, ņemot vērā šīs tiesību normas vietu procesā kopumā, šā procesa norisi un īpatnības dažādās valsts tiesu instancēs. Šādā kontekstā vajadzības gadījumā ir jāņem vērā tādi valsts tiesu sistēmas pamatā esošie principi kā tiesību uz aizstāvību aizsardzība, tiesiskās drošības princips un procesa efektīva norise (spriedums, 2022. gada 8. septembris, D.B.P. u.c. (Ārvalsts valūtā izteikts hipotekārais kredīts), no C-80/21 līdz C-82/21, EU:C:2022:646, 87. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 62 Visbeidzot trešām kārtām, Tiesa ir precizējusi, ka dalībvalstu pienākums nodrošināt to tiesību efektivitāti, kuras attiecīgajām personām izriet no Savienības tiesībām – it īpaši attiecībā uz tiesībām, kas izriet no Direktīvas 93/13, – netieši ietver šajā direktīvā nostiprināto un arī Hartas 47. pantā atzīto prasību nodrošināt efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, kas tostarp attiecas uz procesuālās kārtības noteikšanu, kura piemērojama tiesā celtām prasībām, kas pamatotas ar šādām tiesībām (spriedums, 2022. gada 8. septembris, D.B.P. u.c. (Ārvalsts valūtā izteikts hipotekārais kredīts), no C-80/21 līdz C-82/21, EU:C:2022:646, 88. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 63 Šajā gadījumā pirmais un trešais jautājums it īpaši attiecas uz Polijas tiesībās paredzēto tiesību aizsardzības līdzekļu iespējamo asimetriju, no vienas puses, attiecībā uz pārdevējiem vai piegādātājiem un, no otras puses, uz patērētājiem saistībā ar noilguma termiņa sākumu restitūcijas prasībām, kuras izriet no līguma spēkā neesamības šajā līgumā iekļautu negodīgu noteikumu dēļ.
- 64 Šajā ziņā Tiesa – lietā par ierobežojuma laikā noteikšanu attiecībā uz tiesas pilnvarām pēc savas ierosmes vai pēc patērētāja izvirzītas iebildes svītrot negodīgu noteikumu – ir atzinusi, ka šāda ierobežojuma noteikšana varētu apdraudēt Direktīvas 93/13 6. un 7. pantā paredzētās aizsardzības efektivitāti, jo pārdevēji vai piegādātāji varētu vienkārši nogaidīt, kamēr beidzas valsts likumdevēja noteiktais termiņš, un tad prasīt izpildīt negodīgus noteikumus, kurus tie turpinātu izmantot līgumos (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2002. gada 21. novembris, *Cofidis*, C-473/00, EU:C:2002:705, 35. punkts).
- 65 Līdzīgu apsvērumu vadīta ģenerālvokāte J. Kokote [*J. Kokott*] secinājumu lietās *Cofidis* un *OPR-Finance* (C-616/18 un C-679/18, EU:C:2019:975) 63.–67. punktā par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2008/48/EK (2008. gada 23. aprīlis) par patēriņa kredītlīgumiem un ar ko atceļ Direktīvu 87/102/EEK (OV 2008, L 133, 66. lpp.), būtībā norādīja, ka atšķirīgi valsts noilguma termiņi, kas paredzēti, no vienas puses, pārdevējiem un piegādātājiem un, no otras puses, patērētājiem, rada tādu tiesiskās aizsardzības līdzekļu asimetriju, kas var apdraudēt šajā direktīvā paredzētās aizsardzības efektivitāti.

- 66 Tāpēc tāda situācija, kurā noilguma termiņš patērētāja prasījumam, kas izriet no hipotekārā aizdevuma līguma spēkā neesamības, sākas pirms datuma, kurā tiesa ir konstatējusi šā līguma galīgo neiedarbīgumu, kaut arī šis termiņš nebeidzas, pirms patērētājs ir uzzinājis vai saprātīgi varēja uzzināt par savām tiesībām, savukārt noilguma termiņš, kas paredzēts atbilstošajiem pārdevēja vai piegādātāja prasījumiem, sākas datumā, kad tiesa ir konstatējusi šo galīgo neiedarbīgumu, ietver asimetriju, kura var apdraudēt Direktīvā 93/13 garantēto minētā patērētāja aizsardzību.
- 67 Šajā ziņā jāatgādina, pirmkārt, ka hipotekārā aizdevuma līgumi parasti tiek izpildīti ilgā laika periodā, līdz ar to pat sešu vai desmit gadu noilguma termiņš, kas piemērojams patērētāju restitūcijas prasībām, ar zināmiem nosacījumiem var izrādīties nesaderīgs ar efektivitātes principu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2022. gada 8. septembris, D.B.P. u.c.. (Ārvalsts valūtā izteikts hipotekārais kredīts), no C-80/21 līdz C-82/21, EU:C:2022:646, 100. punkts).
- 68 Otrkārt, ir jānorāda, ka patērētājam ir tiesības atsaukties uz tiesībām, kas viņam izriet no Direktīvas 93/13, gan tiesā, gan – kā tas ir šajā gadījumā – ārpus tiesas kārtībā, lai eventuāli varētu novērst noteikuma negodīgumu, to grozot ar līgumu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 29. aprīlis, *Bank BPH*, C-19/20, EU:C:2021:341, 49. punkts), neierobežojot šīs tiesības ar valsts tiesībām.
- 69 Tādējādi no šā sprieduma 29. punkta izriet, ka saskaņā ar Polijas tiesību interpretāciju, ko *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa) ir sniegusi savā 2021. gada 7. maija rezolūcijā, patērētājs, ja viņš ir pilnībā informēts par negodīga noteikuma galīga neiedarbīguma tiesiskajām sekām, var sniegt vai atteikt savu piekrišanu šim noteikumam gan tiesvedībā, gan ārpus tiesas kārtībā.
- 70 Tā kā nevar izslēgt – tas gan ir jāpārbauda iesniedzējtiesai –, ka Polijas tiesībās tiek uzskatīts, ka patērētājs, kurš ir iesniedzis ārpus tiesas pretenziju, zina tiesības, kas viņam izriet no Direktīvas 93/13, ciktāl sūdzībai ir pievienots skaidrs paziņojums, saskaņā ar kuru viņš ir saņēmis pilnīgu informāciju par attiecīgā līguma iespējamās spēkā neesamības sekām, netiek novērsts risks, ka patērētāja prasījumu, kas izriet no hipotekārā aizdevuma līguma spēkā neesamības, noilguma termiņš beidzas, pirms ir sācies attiecīgā pārdevēja vai piegādātāja prasījumiem paredzētais termiņš.
- 71 Turklāt saskaņā ar šā sprieduma 39. punktā minētajām iesniedzējtiesas norādēm *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa) 2021. gada 7. maija rezolūcijā sniegtā Polijas tiesību interpretācijai – kura nozīmē, ka pārdevēja vai piegādātāja prasījumu noilguma termiņš sākas tikai dienā, kad spriedums, ar ko konstatēta attiecīgā hipotekārā aizdevuma līguma spēkā neesamība, kļūst galīgs, – būtu arī tādas sekas, ka šis pārdevējs vai piegādātājs šā līguma neizpildes stāvoklī ir tikai no šā datuma. Tādējādi attiecīgais patērētājs – gadījumā, ja viņa restitūcijas prasījumiem nebūtu iestājies noilgums, – nevarētu saņemt nokavējuma procentus, sākot no dienas, kad viņš ir izvirzījis savu prasījumu par to summu atmaksu, kuras samaksātas saskaņā ar minētajā līgumā ietvertajiem negodīgajiem noteikumiem, un tas, pārkāpjot Direktīvu 93/13, mudinātu minēto pārdevēju vai piegādātāju sistemātiski noraidīt šādus prasījumus.
- 72 Tādējādi tāda tiesiskās aizsardzības līdzekļu asimetrija kā pamatlietā aplūkotā var vēl vairāk mudināt pārdevēju vai piegādātāju pēc patērētāja ārpus tiesas pretenzijas turpināt bezdarbību vai paildzināt ārpus tiesas posmu, pagarinot sarunas, lai panāktu to, ka beidzas patērētāja prasījumu noilguma termiņš, jo, pirmkārt, termiņš, kas paredzēts viņa paša prasījumiem, sāktos tikai no dienas, kad tiesa konstatētu attiecīgā hipotekārā aizdevuma līguma galīgo neiedarbīgumu, un, otrkārt, ārpus tiesas posma ilgums neietekmētu patērētājam pienākošos procentu maksājumus.

- 73 Šāda asimetrija tātad var būt pretrunā, pirmām kārtām, šā sprieduma 60. un 61. punktā minētajam efektivitātes principam, saskaņā ar kuru Direktīvā 93/13 paredzētā patērētāju aizsardzības īstenošanas kārtība nedrīkst būt tāda, kas padara praktiski neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtina Savienības tiesību sistēmas piešķirto tiesību īstenošanu.
- 74 Visbeidzot otrām kārtām, šāda asimetrija varētu apdraudēt preventīvo iedarbību, kādu ar Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktu, to lasot kopsakarā ar šīs direktīvas 7. panta 1. punktu, ir paredzēts saistīt ar līgumos, kurus ar patērētājiem noslēguši pārdevēji vai piegādātāji, ietvertu noteikumu negodīguma konstatēšanu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 15. jūnijs, *Bank M.* (Līguma spēkā neesamības sekas), C-520/21, EU:C:2023:478, 58. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 75 Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, uz pirmo un trešo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts, lasot tos efektivitātes principa gaismā, ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu tiesas veiktu valsts tiesību interpretāciju, saskaņā ar kuru pēc pārdevēja vai piegādātāja ar patērētāju noslēgta hipotekārā aizdevuma līguma atcelšanas šajā līgumā ietvertu negodīgo noteikumu dēļ noilguma termiņš šā pārdevēja vai piegādātāja prasījumiem, kuri izriet no minētā līguma spēkā neesamības, sākas tikai no dienas, kad šis līgums kļūst galīgi neiedarbīgs, kaut arī noilguma termiņš šā patērētāja prasījumiem, kas izriet no šā paša līguma spēkā neesamības, sākas no dienas, kurā patērētājs ir uzzinājis vai tam saprātīgi vajadzēja zināt par līguma noteikuma negodīgumu, kas izraisa šo spēkā neesamību.

Par otro jautājumu

- 76 Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu tiesas veiktu valsts tiesību interpretāciju, saskaņā ar kuru pārdevējam vai piegādātājam, kas ir noslēdzis hipotekārā aizdevuma līgumu ar patērētāju, nav jāpārbauda, vai patērētājs zina par šajā līgumā iekļauto negodīgo noteikumu atcelšanas sekām vai par neiespējamību, ka šis līgums paliek saistošs, ja šie noteikumi tiek atcelti.
- 77 Vispirms ir jāatgādina, ka valsts tiesai, kas izskata strīdu saistībā ar Direktīvu 93/13, pēc savas ierosmes ir jāizvērtē šīs direktīvas piemērošanas jomā ietilpstoša līguma noteikuma negodīgums un, to veicot, ir jāizlīdzina starp patērētāju un pārdevēju vai piegādātāju pastāvošā nelīdzsvarotība, ja tai ir zināmi šajā ziņā vajadzīgie tiesiskie un faktiskie apstākļi (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 21. aprīlis, *Radlinger* un *Radlingerová*, C-377/14, EU:C:2016:283, 52. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 78 Lai nodrošinātu minētajā direktīvā paredzēto aizsardzību, pastāvošā nevienlīdzība starp patērētāju un pārdevēju vai piegādātāju var tikt izlīdzināta vienīgi ar to, ka – attiecībā pret līgumslēdzējām pusēm no ārpusē – aktīvi iejaucas šādus strīdus izskatošā valsts tiesa (spriedums, 2016. gada 21. aprīlis, *Radlinger* un *Radlingerová*, C-377/14, EU:C:2016:283, 53. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 79 Lai gan Tiesa tik tiešām ir nospriedusi, ka Direktīvā 93/13 paredzētā sistēma nevar liegt līgumslēdzējām pusēm novērst tajā ietvertā noteikuma negodīgumu, to grozot ar līgumu, ja, pirmām kārtām, patērētāja atteikšanās atsaukties uz šā noteikuma negodīgumu izriet no viņa brīvas un apzinātas piekrišanas un, otrām kārtām, jaunais grozošais noteikums pats par sevi nav

negodīgs, tomēr gan šāda atteikšanās, gan jaunā grozošā noteikuma negodīgums var būt jauna strīda priekšmets (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 29. aprīlis, *Bank BPH*, C-19/20, EU:C:2021:341, 49.–51. punkts).

- 80 Tādējādi, lai gan kredītiestādēm ir pienākums savu darbību organizēt atbilstoši Direktīvai 93/13 (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 15. jūnijs, *Bank M.* (Līguma spēkā neesamības sekas), C-520/21, EU:C:2023:478, 83. punkts), tomēr kredītiestādei nav jāpārbauda, vai patērētājs, ar kuru tā noslēgusi hipotekārā aizdevuma līgumu, zina par šajā līgumā ietverto negodīgo noteikumu atcelšanas sekām.
- 81 Tātad uz otro jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tie pieļauj tādu tiesas veiktu valsts tiesību interpretāciju, saskaņā ar kuru pārdevējam vai piegādātājam, kas ir noslēdzis hipotekārā aizdevuma līgumu ar patērētāju, nav jāpārbauda, vai patērētājs zina par šajā līgumā iekļauto negodīgo noteikumu atcelšanas sekām vai par neiespējamību, ka šis līgums paliek saistošs, ja šie noteikumi tiek atcelti.

Par ceturto jautājumu

- 82 Ņemot vērā uz pirmo un trešo jautājumu sniegto atbildi, uz ceturto jautājumu, kas uzdots gadījumā, ja Direktīva 93/13 neliegtu to, ka patērētāja restitūcijas prasībām ir iestājies noilgums neatkarīgi no pārdevēja vai piegādātāja prasījumu noilguma, nav jāatbild.

Par piekto jautājumu

- 83 Ar piekto jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts, lasot tos efektivitātes principa gaismā, ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu tiesas veiktu valsts tiesību interpretāciju, saskaņā ar kuru, ja hipotekārā aizdevuma līgums, ko pārdevējs vai piegādātājs ir noslēdzis ar patērētāju, pēc šajā līgumā ietverto negodīgo noteikumu atcelšanas vairs nevar palikt saistošs, šis pārdevējs vai piegādātājs var atsaukties uz aizturējuma tiesībām, kas tam no šā patērētāja saņemtā izpildījuma restitūciju ļauj pakārtot nosacījumam, ka patērētājs iesniedz piedāvājumu atdot izpildījumu, kuru viņš pats ir saņēmis no minētā pārdevēja vai piegādātāja, vai sniedz garantiju, ka minētais izpildījums tiks atdots, ja tādēļ, ka šis pats pārdevējs vai piegādātājs izmanto šīs aizturējuma tiesības, patērētājs – sākot no brīža, kad beidzas attiecīgajam pārdevējam vai piegādātājam noteiktais izpildes termiņš, pēc tam, kad tas ir saņēmis aicinājumu atdot atpakaļ izpildījumu, kas tam sniegts, izpildot spēkā neesošo līgumu, – zaudē tiesības saņemt nokavējuma procentus.
- 84 Šķiet, ka no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka saskaņā ar tiesu veiktu Polijas tiesību interpretāciju līguma spēkā neesamības gadījumā līgumslēdzēja puse nokavējums izbeidzas, ja šī puse izmanto tiesības aizturēt izpildījumu, ko tā ir parādā otrai līgumslēdzējai pusei, līdz otra līgumslēdzēja puse ir piedāvājusi sniegt izpildījumu, ko tā pati ir parādā, vai arī sniedz garantiju, ka šis izpildījums tiks sniegts un tādējādi, ja nebūtu *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa) 2021. gada 7. maija rezolūcijā sniegtās interpretācijas, nokavējuma procenti patērētājam pienāktos no datuma, kad beidzas pārdevējam vai piegādātājam noteiktais izpildes termiņš, pēc tam, kad šis pārdevējs vai piegādātājs ir saņēmis attiecīgu patērētāja pieprasījumu, līdz datumam, kad ir tikusi izvirzīta iebilde par aizturējumu.

- 85 Proti, ņemot vērā, ka saskaņā ar iesniedzējtiesas sniegtajiem paskaidrojumiem no šīs rezolūcijas izriet, ka pārdevējs vai piegādātājs nav kavējis izpildi pirms brīža, kad hipotekārā aizdevuma līgums kļūst galīgi neiedarbīgs, patērētājs zaudē tiesības uz daļu vai visiem nokavējuma procentiem, un tas tādējādi vēl vairāk pasliktina viņa tiesisko un finansiālo stāvokli.
- 86 Ar Direktīvu 93/13 patērētājiem piešķirtās aizsardzības efektivitāte tiktu apdraudēta, ja patērētāji – gadījumā, kad tie atsaucas uz tiesībām, kuras tiem izriet no šīs direktīvas, – būtu pakļauti riskam nesāņemt nokavējuma procentus par summām, kas viņiem pienākas līguma spēkā neesamības dēļ sākot no brīža, kad beidzas attiecīgajam pārdevējam vai piegādātājam noteiktais izpildes termiņš, pēc tam, kad tas ir saņēmis aicinājumu atmaksāt šīs summas.
- 87 Tāpēc uz piekto jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts, lasot tos efektivitātes principa gaismā, ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu tiesas veiktu valsts tiesību interpretāciju, saskaņā ar kuru, ja hipotekārā aizdevuma līgums, ko pārdevējs vai piegādātājs ir noslēdzis ar patērētāju, pēc šajā līgumā ietvertā negodīgo noteikumu atcelšanas vairs nevar palikt saistošs, šis pārdevējs vai piegādātājs var atsaukties uz aizturējuma tiesībām, kas tam no šā patērētāja saņemtā izpildījuma restitūciju ļauj pakārtot nosacījumam, ka patērētājs iesniedz piedāvājumu atdot izpildījumu, kuru viņš pats ir saņēmis no minētā pārdevēja vai piegādātāja, vai sniedz garantiju, ka minētais izpildījums tiks atdots, ja tādēļ, ka šis pats pārdevējs vai piegādātājs izmanto šīs aizturējuma tiesības, patērētājs – sākot no brīža, kad beidzas attiecīgajam pārdevējam vai piegādātājam noteiktais izpildes termiņš, pēc tam, kad tas ir saņēmis aicinājumu atdot atpakaļ izpildījumu, kas tam sniegts, izpildot spēkā neesošo līgumu, – zaudē tiesības saņemt nokavējuma procentus.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 88 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (devītā palāta) nospriež:

- 1) Padomes Direktīva 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos 6. panta 1. punkta un 7. panta 1. punkts**

ir jāinterpretē tādējādi, ka

tie nepieļauj tādu tiesas veiktu valsts tiesību interpretāciju, saskaņā ar kuru pēc pārdevēja vai piegādātāja ar patērētāju noslēgta hipotekārā aizdevuma līguma atcelšanas šajā līgumā ietvertā negodīgo noteikumu dēļ noilguma termiņš šā pārdevēja vai piegādātāja prasījumiem, kuri izriet no minētā līguma spēkā neesamības, sākas tikai no dienas, kad šis līgums kļūst galīgi neiedarbīgs, kaut arī noilguma termiņš šā patērētāja prasījumiem, kas izriet no šā paša līguma spēkā neesamības, sākas no dienas, kurā patērētājs ir uzzinājis vai tam saprātīgi vajadzēja zināt par līguma noteikuma negodīgumu, kas izraisa šo spēkā neesamību.

- 2) Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts**

ir jāinterpretē tādējādi, ka

tie pieļauj tādu tiesas veiktu valsts tiesību interpretāciju, saskaņā ar kuru pārdevējam vai piegādātājam, kas ir noslēdzis hipotekārā aizdevuma līgumu ar patērētāju, nav jāpārbauda, vai patērētājs zina par šajā līgumā iekļauto negodīgo noteikumu atcelšanas sekām vai par neiespējamību, ka šis līgums paliek saistošs, ja šie noteikumi tiek atcelti.

3) Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts

ir jāinterpretē tādējādi, ka

tie nepieļauj tādu tiesas veiktu valsts tiesību interpretāciju, saskaņā ar kuru, ja hipotekārā aizdevuma līgums, ko pārdevējs vai piegādātājs ir noslēdzis ar patērētāju, pēc šajā līgumā ietverto negodīgo noteikumu atcelšanas vairs nevar palikt saistošs, šis pārdevējs vai piegādātājs var atsaukties uz aizturējuma tiesībām, kas tam no šā patērētāja saņemtā izpildījuma restitūciju ļauj pakārtot nosacījumam, ka patērētājs iesniedz piedāvājumu atdot izpildījumu, kuru viņš pats ir saņēmis no minētā pārdevēja vai piegādātāja, vai sniedz garantiju, ka minētais izpildījums tiks atdots, ja tādēļ, ka šis pats pārdevējs vai piegādātājs izmanto šīs aizturējuma tiesības, patērētājs – sākot no brīža, kad beidzas attiecīgajam pārdevējam vai piegādātājam noteiktais izpildes termiņš, pēc tam, kad tas ir saņēmis aicinājumu atdot atpakaļ izpildījumu, kas tam sniegts, izpildot spēkā neesošo līgumu, – zaudē tiesības saņemt nokavējuma procentus.

[Paraksti]